

OPOWIEDAĆ SIĘ (119) *vb impf*

opowiadać się (76), **opowiadać się** (43); opowiadać się *LibLeg, RejKup, Diar* (2), *KrowObr, RejPosWiecz², BudBib, CzechRozm* (2), *CzechEp* (2), *WujNT* (2); opowiadać się *GroicPorz* (3), *BielKron, BiałKat* (3), *WujJudConf, ReszPrz, ActReg* (3), *KochPij, JanNkar* (2), *SiebRozmyśl, PowodPr, SkarKaz*; opowiadać się: opowiadać się *BibRadz* (2:1), *RejAp* (3:1), *RejPos* (51:13), *RejZwierc* (4:5), *NiemObr* (1:2), *SarnStat* (2:3).

się (97), się (22).

Oba o, e oraz oba a jasne.

inf opowiadać się (36). ◇ *praes 1 sg* opowiedam się (7). ◇ *3 sg* opowieda się [*w tym: WujJudConf* 224 *może impers praes od opowiadać*] (42). ◇ *1 pl* opowiedamy się (2). ◇ *3 pl* opowiadają się (4). ◇ *praet 1 sg m* -m, -em się opowiedał (4). ◇ *3 sg m* opowiedał się (7). ◇ *3 pl m pers* opowiedali się (3). ◇ *fut 3 sg m* będzie się opowiadał (2). ◇ *con 3 sg m* by się opowiadał (1). ◇ *part praes act* opowiadając się (11).

Sł stp s.v. opowiadać, Cn notuje, Linde XVII w. (z Cn) s.v. opowiedzieć.

1. *Mówić o sobie, podawać informacje na temat swojej osoby* (112) :

a. *Przedstawić się kim się jest, jakim się jest, co się uczyniło itp.; nuntiare Cn* (34) :

opowiadać się przez kogo (3): *Iáko y łam opowiedać fie raczy przez Ieremiałzã Prorokã RejPosWiecz² 91. Cf Z przytoczeniem; Ze zdaniem dopełnieniowym opowiadać się przez kogo.*

opowiadać się kim (1): *á czynił łwobodnie [Chrystus swoje sprawy]/ nie przywieszując się do Sábátu/ y owłzem Pánem się Sábátu opowiedáiąc. NiemObr 105.*

opowiadać się w czym [= jakim] (1): *iáko oni wielcy krolowie/ iáko oni fwięci ludzye/ iáko nákoniec Pan á zbáwicyel twoy opowiedać fie raczy/ w cíchości á w pokorze swoiey. RejPos 228v.*

cum inf [*zawsze: być; w tym: kim, czym* (8), *jakim* (2), *z czym* (1)] (12): [*Chrystus*] *záwždy fie opowiedał być s takim głósem y s taką náukã/ ktora nie iest według fwiátá tego RejPos 121v; Gdyż go [Jezusa] głośno obwoływał [św. Jan Chrzciciel] iuż ná pułzczy/ opowiedáiąc fie być niegodnym rozwiązać rzemyká v trzewiká iego. RejPos 288, Ooo2v; Dla iednego káplaná złego/ pokarał pan Bóg włzyłtki: y łkrzyni swoiey/ kędy ofobliwie bythnością fwą opowiedał fye być żydóm záwždy/ nieprzepuścił BiałKat 138v, d2; on fie opowieda być pomścicielem niewinnego/ á łtać przy káżdey krzywdzie iego RejZwierc 191, 244v; Ilekroć w piłmie ś. okázuie się Anioł/ ktory przytym opowieda się być Bogiem/ [...] tedy záwždy takowy Anioł iest łynem Bożym CzechEp 261.*

~ *opowiadać się komu* (3): *Thu fie iuż Pan dáley opowieda nam być Duchem náłzym y oblubieńcem náłzym. RejAp 195, 194v; iż fie mu opowieda być obrońcą/ opielnikákiem [!]/ á mocnym opátrzycielem káżdey łirotki RejPos Ooo3.*

opowiadać się przed kim (1): *że fie Chriřtus przed Zydy [...] ná to być od Bogá połłányim opowiedał/ áby tych coby do niego przyłzli ofwiecał CzechRozm 30. ~*

Z przytoczeniem [przez kogo] (1): *iáko się łam opowieda przez Moyzełzã: Pátrzcíe/ iżem ia iest łam/ á niemáłz inłzego Bogá nád mię. BiałKat 3v.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: w tym (2); *iż* (12), *jakoby* (1), *że* (1), *żeby* 'że' (1), *zaimek pytajny* (1)] (16): *Błłkup się o powieda [!] kto yełł RejKup bb4v; Opowieda się iż ma poznánie Boże [Promittit scientiam habere Dei]/ łámeo fiebie názywa łynem Bożym. BibRadz*

Sap 2/13; RejAp 191; Gdyż fie y tu opowiadać raczy/ iż thu ná to przyść raczył/ áby opátrował y leczył ty nędzne choroby náłze. RejPos 327, 183 [2 r.], 188v, 280, 300, 304v, 319, 324v; BudBib Sap 2/13; CzechRozm 43.

~ *opowiedać się komu (1)*: gdyż żaden infzy pewnieyszym przewodnikiem nam być nie może [...] / iedno tenże łam ktory fie nam opowieda iż on ieft drogá/ on ieft prawdá/ on ieft żywot wieczny. *RejZwierc 137v.*

opowiedać się przez kogo (1): gdy Bog Ociec thu fie opowieda przez thegoż Dawidá/ iż iefzcze niżli był Luciferá łtworzył/ vrodził go [*Chrystusa*] był łobie *RejPos 232. ~*

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: komu (1), w czym [= na temat czego] (1)] (2): záwždy ieft wyłuchána żádość fercá káżdego tákiego. Gdyż fie [*Bóg*] łam w tym v Proroká opowiedáć raczy: Iż iefzczes ty nędzniku nie záczył był modlitwy łwoiey/ á iuzem ia wyłuchał ciebie. *RejPos 309; Iż fie [Paweł Apostoł] im opowiedał/ iż cokolwiek mam/ y co wam piżę/ wšytko mam od Páná mego. RejPos 317v.*

b. *Wypowiadać się, wyrażać swój sąd, swoje zdanie, stanowisko; powiadamiać o swoich zamiarach, postanowieniach, tłumaczyć się, wyjaśniać swoje postępowanie (78)*: Niepołfuzeństwo Pozwánego nie thylko łye w then czás rozumie/ kiedy pozwány do Práwá niełtanie/ ále y w then czás gdy łtánáwšy nieopowiada łye/ áni ná żáłobę odpowída. *GroicPorz q.*

opowiadać się u kogo [= komu] (1): Z tych tedy miar/ żeście W. M. moi M. Pánowie mimo infzé wšyłtki/ v którychem fie z tym kiedy opowídał/ mnie do wydánia tych dwoygá nowych káraków Polłkich [...] powódem y podporá byli *JanNKar Bv.*

opowiedać się komu, czemu (36): vyelye ych posdychalo Krol ye⁸⁰ M. [...] nychczyal by bycz wthem vynyen, gdy łzyá Tvrchy nychopowyedayá Stharótham ye⁸⁰ M. a dopvłczyenyá pałzey nychandayá *LibLeg 7/10; RejPos 167, 189, 260v, 265, 336, 345; RejZwierc 191; SarnStat 1150*; to fie nie dla tego mowi/ áby łyn ktorego Pan Bog do zakonu/ ábo iákicy łłuzby łwey powołał/ rodzicom fie opowídać nie miał *SkarKaz 44a. Cf opowiedać się komu o czym; Z przytoczeniem opowiedać się komu z czym; Ze zdaniem dopełnieniowym opowiedać się komu, czemu; Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym opowiedać się komu.*

opowiedać się komu o czym (1): od tey ták pewney á nieomyłney drogi łwoiey/ o ktorey tu iáwnie á iáłnie nam wšytkim fie opowieda ten łwięty Pan náłz *RejPos 293.*

opowiedać się przeciwko czemu (2): Przeciwko czemu/ ácz fie Połłowie źemie Ráwłkiéy opowiedáli: Iednák my widzác iż to zdawná té źemie miéwály/ tedy im to pozwalamy. *SarnStat 33, 1183.*

opowiadać się na kogo [= skarżyć się] (2): A ták nie bez przyczynny fie thák ná nas opowídać á vłkarżác raczy *RejPos 333. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym opowiedać się na kogo.*

opowiedać się z czym (18): gdyż záwždy á záwždy [*Bóg*] fie opowieda s tym miłofierdzyem łwoim *RejPos 192v, 167, 189, [249]v, 260v, 265, 336, 345*; á tobie fie opowída s pewná á nieomyłną pomłtá/ ktora cie nigdy chybić nie może *RejZwierc 191; JanNKar A2v, Bv; SarnStat *8. Cf Z przytoczeniem opowiadać się komu z czym; Ze zdaniem dopełnieniowym opowiedać się komu z czym; Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym opowiedać się z czym.*

opowiedać się w czym (2): thák iáko fie też tu on łam w tey łwey łłużbie iáwnie opowiadać raczy *RejPos* 314; *SarnStat* 1150.

cum inf (1): A tey [owieczki] fie opowieda nigdy nie znác áni o niey wiedzyeć/ ktora nie zna áni łłucha łwiętego głófu iego. *RejPos* 168v.

Z przytoczeniem [komu; w tym z zapowiednikiem: mówiąc [= tak, tymi słowy] (1) (2): Ale tu łłyłzyłz iźci fie opowieda Iezus mówiąc: Ia Iezus kazałem to ołwiádczyć y opowiedzieć kołciołom. *RejAp* 194v.

~ *opowiadać się komu z czym* (1): Gdyż to wola wálzá byłmy ná śmierć zdáli Człowieká tego: Ia fie wam z tym opowiadám: Téy krwie winien byđź niechcę *SiebRozmysł* H3v. ~

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: w tym (3), *w tej wierze* (1); *iż* (34), *że* (3), *jako 'że'* (1), *zaimek pytajny* (1)] (39): y bęđdzie łwe opowiadał/ iź thu iáwnie przed Sądem gotow łwe włpráwiedliwić/ y niewinność łwoię vkázác *GroicPorz* o; *BibRadz Ps* 35 *arg*, I 373d *marg*; *BielKron* 233; gdyż fie [Bóg] opowiedáć raczy/ iź to iest włzytko iego/ á ty to małz do czáfu z miłofierdzia iego *RejPos* 181, 167, 188v, 240v, 244v, 253v (9); Niż tedy do rzeczy przyłtápię/ w tym fie opowiadám/ iź nie ná włzytko to piłánie X.K. odpowiedáć bęđę *NiemObr* 6; y w tey wierzem się nieraz wm opowiadáł zem gotow lidzbę czynic, kiedy y kędy wım raczyłz *ActReg* 163, 165; *PowodPr* 54.

~ *opowiedać się komu, czemu* (18): *Diar* 42, 89; iź káždemu fie opowiedáć raczy [*Chrystus*]/ iź mu iuz idzye gotowác páłacow á pokoiow do domu Oyczá łwego niebiełkiego. *RejPos* 293v, 157v, 183v, 189v, 193, 193v (10); *RejZwierc* 191; Ktoremu piłmu ś. opowiadamy fie/ iź z łálki Bożey cále y we włzytkim wierzymy *NiemObr* 93. *Cf opowiedać się komu z czym*.

opowiedać się komu z czym (4): Páná Iezu Kriłtułá zbáwiciela náłzego/ ktory fie nam iáwnie opowieda s tą łwiętą á pilną opieką łwą/ iź nie przyłzedł do zdrowych/ iedno do tych niebożátek chorych *RejPos* 213, 239v, 289, 309v.

opowiadać się na kogo (1): *SarnStat* 1230 *cf* »opowiadać się i skarżyć (a. uskarżać)«.

opowiedać się przed kim (3): A ten ktory łwe łpráwuie/ bęđdzie łwe opowiadáł przed Sądem przes całą godźinę iź łwe gotow káždemu włpráwiedliwić. *GroicPorz* ov; *KrowObr* B4v; *ReszPrz* 103. ~

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: jako (4), *tak* (2); *zawsze: iź*] (10): Iáko y łam fie opowiedáć raczy: Iź włzyłcy á włzyłcy podźcie do mnie á ia was ochłódzę. *RejPos* 238v, 181, 193; Bo fie dawno [Bóg] opowiadá/ iź iefli mię łłuchác nie bęđziecie/ [...] otworzę wrothá dzikim źwierzęthom ná was *RejZwierc* 188v.

~ *opowiedać się komu* (5): tedyć fie ták opowiedáć raczy: Iź mie iuz ni ocz nie próś/ ále mi fie vpominay iáko włáłnego długu łwego *RejPos* 171v, 176v, 192v, 197; iáko Pan do káždego wiernego łwego przez Proroká wołác raczy/ á iáko mu fie opowiadáć raczy: Iź gdy záwoła do mnie nęđzniczek czáfu káždego wćiłnienia łwego/ ia pewnie ráthowác go mułzę *RejZwierc* 263.

opowiedać się z czym (1): Ano fie opowieda s łrogim łádem łwoim/ Iź ia y łpráwiedliwołci wálze á nie tylko krzywdę znowu połáđzác bęđę. *RejZwierc* 44. ~

Fraza: »jako się opowiedáć raczy(sz)« (6): w tym namileyłzym á nawdźięcznieyłzym łynu iego/ w ktorym on/ iáko łam głółno fie opowiadáć raczy z niebá łwego/ połóżył włzytko kochánie łwoie *RejPos* 19v; A wizytkę czeń y chwałę/ wczmy fie połpołu s tą pánną/ thák iáko fie tu łámá opowiedáć

raczy/ przywłażczać Pánu Bogu fwoiemu. *RejPos* 304v, 127v, [249]v, 314; gdyż Pan/ iáko fie opowiedáć raczy/ da fercze/ da fmiáłość/ da wiadomość nieprzyiaciólom náłzym o káżdey fprawie náłzey *RejZwierc* 262.

Zwroty: »często a gęsto opowiadać się« (1): *JanNKar* A2v cf »listownie opowiadać się«.

»listownie opowiadać się [przed kim]« (1): Z czym iákom fie przed onym wiecznéy pámięci y nieśmiertelnéy fławy Królem Wielkim Stephanem/ y przed infzemi częłto á gęłto vftnie y liftownie opowiadał *JanNKar* A2v.

»opowiedáć się [z jakimi] pomstami swojemi« = *grozić* (1): s takiego Bábilonu/ ktoremu thu Pan frodze grozić raczy/ á opowiedáć fie raczy z dziwnemi á s frogiemi pomstámi fwoiemu *RejPos* 260v.

»opowiedáć się w osobie [czyjej]« (1): iákoć fie opowiedáł w ofoby Sámáritáná onego/ iż chociay cie minie kápłan y Lewitá/ on nie minie nigdy ciebye z miłofierdzyem fwoim *RejPos* 309v.

»ustnie opowiadać się« (1): *JanNKar* A2v cf »listownie opowiadać się«.

Szeregi: »deklarować się i opowiadać« (1): iákom fye z tą rzeczą ná dwu przelzłych Seymiech publice declárował y opowiadał. *SarnStat* *8.

»mówić a opowiedáć się« (1): gdzye ku takiemu mówić á opowiedáć mu fie raczyfz: Iż fzałony nieboże rofkofzuiefz fobie wedle myfli fwoiey *RejPos* 192v.

»opowiadać się i obwoływać« (1): á vfháwicźnieć fie opowiada y obwoływa s tą fwiętą prawdą fwoią *RejPos* 336.

»opowiedáć się i oświadczać« (3): gdyż my się WKM swemu MP i IchM senatorom koronnem opowiedamy i oświadczamy, że nic takowego na stan rycerski i na żaden iny nie zezwalamy *Diar* 89; *KrowObr* B4v; *ReszPrz* 103.

»opowiadać się i skarżyć (a. uskarżać)« (2): *RejPos* 333; Połłowie od miał kładli práwá/ lifty/ y przywileie fwe [...] opowiadáiąc fie y fkárżąc ná Stárofty náłzé *SarnStat* 1230.

a. *Deklarować swoją wierność; profiteri, testari Cn [przy czym]* (1) :

Szereg: »zostawać, opowiadać się« (1): Przy téy ia cnoćie zołtawam/ przy téy fię opowiadam. *KochPij* C3.

2. *Głosić, rozpowszechniać [z czym]* (1) : też Ewányelia s. [...] fzyroko iefth obwoływaná/ iuż fá wćifnieni ktorzy fie z nią opowiedáią/ dla imieniá Páńfkyego. *RejPos* 260.

3. *Powoływać się [z czym]* (1) : Tęczyński Woiewoda Krakowski ozwał się vPana Woinickiego opowiadáiąc się zPrawem iego *ActReg* 47.

4. *W funkcji strony biernej: Być opowiadany; nuntiari Vulg* (5) :

a. *Być oznajmianym, ogłaszonym [komu]* (2) : á zwłáżczá prości/ bywáią o wśzyftkich Artykulech wiary Krześciáńfkiey naucżáni/ á potym rozgrzeźzenie fie im opowída. *WujJudConf* 224.

opowiedáć się przez kogo (1): Niechżeć wam tedy będzie iáwno/ mężowie bráćia/ iż przez tego [Jezusa] opowieda fię wam odpufzczenie grzechow [quia per hunc vobis remissio peccatorum adnuntiatur] *WujNT Act* 13/38.

b. *Być przedstawianym, opisywanym przez publiczne głośzenie* (3) : iż wśzyfcy prorocy y zakon áż do Ianá prorokowáli/ á od tąd opowieda fię krołétwo Boże? *CzechEp* 32.

opowiedać się komu przez kogo (1): ále wam tym [prorocy] wflugowali co fie teraz wam opowieda przez ty ktorzy [*quae nunc nuntiata sunt vobis per eos qui*; kthore teraz opowiedziane wam ía/ przez one ... *Leop*] wam Ewángelią przepowiadáli *WujNT 1.Petr 1/12*.

Szereg: »opowiedać się i okazować« (1): Ewányeliey s. w ktorey fie íawnie opowiedáią y okazuią wízytki znáki y ípráwy kroleítwá tego Páńkiego. *RejPos 313*.

Formacje współrdzenne cf POWIEDZIEĆ.

KK